

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita B. Francisci Salesii, Episcopi Et Principis Gebennensivm Meritissimi

Maupas du Tour, Henri Chauchon de

Coloniæ Ubiorum, 1663

Cap. VII. Lutetiam extremum proficiscitur: ibi ipsi mirum in modum
applauditur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42882

362 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
tinguit nox, Inquit S. Augustinus, (e) sic mentes fide-
lium, inhaerentes firmamento Scripturae, non vincit iniqui-
tas. (e) In Psal. 93.

CAPUT VII.

*Lutetiam extremum proficiscitur: ibi ipsi mi-
rum in modum applauditur.*

QUæ hedera umbrâ suâ Jonam Prophetam
protexit, sub una nocte nata est, & sub una nocte
perit: (a) quæ laurus triumphantium capita cingebat,
sæpenumerò in ipsâ triumphorum pompa exaruit:
animalia quædam dicuntur esse, quorum vita non
ultra unum diem prorogetur: plantæ itè quædam
intra Solis diurnum cursum unum oriuntur & occidunt.
Sunt hæ, videlicet, imagines inanis gloriolæ, quam
homines hominibus tribuunt, quamque vicissim
alii ab aliis accipiunt in hac vitâ: una gloria
Sanctorum talis est, ut quamvis nonnunquam
illam aut perversorum hominum iniquitas, aut
turbidi malevolarum mentium motus, aut calum-
niarum nubila obscurant ad aliquod temporis
intervallum, existat tamen deinde tanquam ex
iis nubibus illustrior, cum splendore qui nunquam
intereat: *Iustus enim quasi fundamentum
sempiternum.* (b) Id adeò comprobatur in fama
atque existimatione Viri Dei: dum iis in curis
tempus tam præclare occupat, ecce tibi incogitanti
deferretur illustris procuratio à Celsissimo Duce
Sabaudiæ, comitandi in Galliam Mauritium, Eminentissimè

(a) Iona 4. (b) Prov. 10.

mentissimum Cardinalem Sabaudum, Parisios proficiscentem, ad jungendum connubium Christianæ Franciæ, filiæ Henrici IV, Galliarum & Navarræ Regis, cum Victore Amedæo ejusdem Cardinalis germano fratre, Principe Pedemontii. Vix Lutetiam pervenerat, cum rogatur à R. R. Patribus Oratorii, ut in Templo suo festâ luce S. Martini verba faciat ad populum. Cùm annuisset, tanta convênit auditorum multitudo, ut aditu omni ad Templi januam præcluso, in suggestum inducendus fuerit per fenestram. Aderant Rex, Regi-
næ duæ, Cardinales aliquot, Episcopi complures, tum flos omnis virorum seminarumque è Regno toto. Silentium continuò factum ingens, attentio singularis: mira enim erat expectatio de futurâ concione. At servus Dei, cùm ejus menti illud Psalmographi (c) derepentè objectum esset, *Bonum mihi, quia humiliasti me, ut discam justificationes tuas;* consultò, post salutationem Angelicam recitatam de more, narrationem prolixam de Vita S. Martini instituit, nullâ penè admixtâ orationis exornatione. Nimirum unde alii crescere student, & exercuciando sese, humanæ gloriæ velificari, infidelis servus Dei ruborem & aspernationem sui secutus est: quod cùm advertisset femina nobilis ex earum numero quæ ipsi confiteri solebant, continere se non potuit, quin apud ipsum expostularer, non id tulisse locum, non tempus cautata. At Franciscus subridens, solitòque lætior, *Et nescis, inquit, cujas sim? num ex montana arbore fructus exquisitiores expectare debueras?*

Non

(c) *Psal. 118.*

Non tamen id affecutus est Episcopus, quod sibi proposuerat, ut in hominum contemptum veniret: contra, comprobatum planè in ipso tunc est oraculum Domini, (d) *Qui se humiliat, exaltabitur.* Alii ex aliis ipsum ad conciones variis locis habendas invitabant certatim: Calendis Januarii dixit apud Regem Christianissimum: Quadragesimali autem tempore, Ecclesiam egit ad S. Andreae Artium, ingenti planè coronæ frequentia: singularis enim erat veneratio tum eloquentiæ, tum vel maxime sanctimoniam morum Gebennensis Episcopi. Ad ejus autem domicilium concursus perpetuus, consulentium, dubitationes proponentium variis de rebus, consolationis aliquid in suis ærumnis poscentium. Domus nulla erat privata, Cœnobium nullum, quin certatim eum ad se inviteret, corporum mentiumque morbis abigendis jam tum erant, qui aliquid è veste decerperent, qui sanguinis guttas requirerent, qui capillos, aut aliquid quo usus esset: neque ferè sua spes eos fructuabatur. *Ejus conversatio non habebat amaritudinem: ejus consuetudo, officiosa domorum aditio, sacræ conciones similes erant nubium earum, de quibus sacræ literæ, quæ fecundum imbrem verbi Dei spargerent in fidelium animos, eo fructu excipientium, ut ipsi præadeuntium assiduitate quietis partem nullam capere liceret: adeò, ut cum ter quatuorve in die diceret ad populum, exhaustus viribus, de suâ sorte deplorarit: Tam multi ad me accurrunt, de modo famulandi Domino Deo prostantes, ut vix ac ne vix quidem par audire*

d) Matth. 18.

dis omnibus esse possim: juvate me vestris precibus: nam ad ardorem quidem eos juvandi quod attinet, is opinione major est; sed tam multi filii spirituales sugunt ubera mea, ut nisi me Deus sustentaret, vires profus amissurus sim. Et verò in morbum incidit ex illa defatigatione contractum: sed tamen nihilò secius ad eum itabatur, tum aliorum negotiorum causa, tum eorum maximè quæ ad officium pertinebant, & ad mentium rationes: cùmque urgere- tur à suis, ut id commercii tantisper abrumpe- ret, tam adversum valetudini; Animum, ajebat, inducere nequeam ad ablegandos proximos, quorum tanta caritate teneor, antequam ipsis latisfecerim recudendus sim, ut id audeam. Et verò anni decem aut ad vitam additi, aut de vita detracti, putandi pro nihilo: iis in rebus agere vitam oportet propositam laborum generi cui- libet, quandoquidem filii laborum mortisque JESU Christi sumus. Parem in modum respon- dit cuidam singularis virtutis Viro, precanti ab eo uti reputaret secum, tot concionibus ad alios la- bores additis, valetudinem oppressum iri; Quòd me vertam, inquit, mi Pater? Ita hocce cor meum comparatum est, ut nihil negare poscenti proximo queat: malo concione in habere, quàm repulsâ contristare quemquam. Et verò, cùm aliquando horis pomeridianis diù quadrigam ex- pectasset, quâ usurus erat ad eundem eò, ubi con- cionem erat habiturus, excusavit benignè, quòd non illò se contulisset pedes; prohibitum planè se fuisse,

Mini-

Minister quidam (Germanus is erat: Philippus Jacob nomen fuit) seu Calvinisticus, seu Lutheranus, nuncium se etiam remiserat recens, & ad sanctam Ecclesiam redierat. Is turbidus ad Franciscum adit, & ad primam congressionem audacter, Quod hictu, inquit, Domine Illustrissime? Oves tuas absente, ut habent? Episcoporum residentia jure divini est, an humani? Funtne nunc miracula, proinde atque in primitiva Ecclesia fiebant? aliaque hujus generis percontans, Episcopum horas ipsas duas distinuit. Respondebat ad singula Vir benignus tantâ comitate, ut humilitate atque modestiâ flexerit temerarii hominis arrogantiam; successum tam felici, ut eum in Ecclesia Catholica retinuerit: falsus est enim deinde, sibi scrupulos hujusmodi adhuc superfuisse, ut in recta fide Neophytus eraret, atque adeo propositum sibi fuisse posterâ die redire Carentonium: (locus est Synagoga Calvinisticæ ad Lutetiam) verum, quæ Domino Deo esset gratia, ejus operâ discussam caliginem illam esse, & laqueum contritum. Ceterum, ad residentiam illam quod attinet, dubitandum neutiquam est, quin quæ divina Providentia olim S. Joannem Baptistam; post, Maudonium, solitarii quoque alios aliquot impulit ad adeundam Aulam, & ad loquendum de testimoniis Dei in conspectu Regum, eadem egerit Gebennensem Episcopum ad suscipiendâ itinera Lutetiam, & ad versandum aliquandiu in Aula, Et quidem tanta erat Aulici nostri modestiâ, animi demissio, pietas, ut virtutum earundem studium injiceret etiam iis, qui ab eisdem alienissimè prius fuerant; unde vox illa, Alexandri Vindoci-

ni, Magni Prioris Franciæ, Ordinis Equitum Meliten-
 tensium; Episcopum Gebennensem conchylium
 esse, quod Divinitatis gemmam contineret: Fro-
 gerii autem, Parochi S. Nicolai à Carduele, se, quo-
 ties Dominum JESUM in terris versantem ani-
 mo sibi & cogitatione vellet depingere, objicere
 solere facultati efformatrici imaginum, Episco-
 pum Gebennensem, tanquam effigiem illius Ser-
 vatoris mortalium: tanta, ajebat, ejus est mansue-
 tudo, suavitas, prudentia, animi demissio; uno
 verbo, virtutum seges univrsarum.

Ex illa autem tanta opinione applausuque bo-
 norum omnium factum est, ut Archiepiscopus Pa-
 risiensis, Cardinalis Retensis, Regii Consilii Prin-
 ceptus, oculos in Franciscum conjecerit, tanquam in
 meritissimum successorem, atque adeò conditio-
 nem detulerit ei, sanè magnificam, ut Coadjuto-
 ris nomine, cum futura successione, Archiepisco-
 patum administraret: pensaturum se quotannis,
 ex ejusdem Archiepiscopatus redditibus, libras Gal-
 licas vicesies mille, unde honestè dignitatem suam
 tueretur: ac præterea curaturum suis sumptibus,
 unum Episcopatus Gebennensis in germanum Fran-
 cisci fratrem legitimè transferretur. At Vir verè
 humilis, gratis prolixè actis tam honorifica, tam-
 que ampla deferenti, excusavit de cetero vitium
 imbecillitatem, quæ imminuerentur in dies; præ-
 terea, non existimare se, posse à se destitui Episco-
 patum, quem primum capessivisset: omnia officia
 isti gregi suo à se deberi. De re autem tota sic ipse
 ad quendam ex familiaribus: Ut me hesternæ,
 die delectavit animus meus, dum me intueri,

Qui-

„ quidem voluit ea quæ mihi ad dignitatem sub-
 „ limia deferebat Eminentissimus Cardinalis Re-
 „ tensis! tunc enim non illa pluris fecit, quam si
 „ in extremo vitæ articulo versatus essem, quo
 „ momento cuncta istius generis non pluris fuerat,
 „ quam fumus exiguus. Ad aliū autē per episto-
 „ lam: Audio agi de me evehendo, tum Romæ,
 „ tum Lutetiæ: id verò me angit, quoniam utro-
 „ bique obtenditur divina gloria major: absque
 „ ea, nulla profectò in me fiet statûs mutatio. Si
 „ Episcopatum hunc meum dimiserō, non me utri-
 „ que altero oneravero: malim enim liber esse ab
 „ iis dignitatibus, ut in Cruce Domini mei respi-
 „ rem commodiùs. Fieri verò possit, ut post qua-
 „ seriam cogitationem instituimus de pulcritu-
 „ dine, opportunitate, longitudine æternitatis
 „ Dei, inani istarum rerum fulgore moveri possi-
 „ mus? Omnino, una Dei veritas mihi diligenda,
 „ quæ in hac mente aspernationem ingenerat re-
 „ rum omnium quæ cernuntur in terris: etenim,
 „ quæ sit ipsi gratiarum actio, me ab ipso, propter
 „ ipsum, inque ipso existere agnosco: quare nec
 „ fui unquam, nec ero, quandiu lux ista è caelo ab-
 „ fulgebit, fortunæ filius: dum verò agetur Do-
 „ mini Dei obsequium, nunquam repugnabo.

Antequam autem Lutetiâ discederet, volens
 Dominus Deus munerari labores, quos eo loco
 ipse causa exantlaverat, id ei consolationis im-
 pertitus est, ut Moniales Visitationis ibidem con-
 stitueret, hoc est, Ordinis à se instituti recens. Eum
 in rem Sacrum fecit, sanctissimūque JESU
 Christi Corpus adorandum proposuit Calendis
 Maji.

Maji, anni MDCXIX. tum sub ineuntem Septembrem recepit se ad suos. Parisini verò abeuntem hoc elogio prosequi potuerunt: (c) Ille Vir misericordiae est, cujus pietates non defuerunt. Sapientiam ejus narrant populi, & laus ejus in Ecclesia Sanctorum. (f)

(d) Ecclesiastic. 44. (f) Psal. 149.

CAPUT VIII.

*Post discessum, Lutetia calumniâ afficitur:
Capitulo PP. Fuliensium, mandante Summo
Pontifice, praest: discessum è vitâ
praesentit.*

UT Fides, sic èt Innocentia habet Martyres suos; atque, ut præclare tradit S. Augustinus, Neminem prudentem putare debere, quòd minus periculum sit in verbis, lingua mentiendo, quàm in manibus sanguinem effundendo; sic dici queat, sapenumero non minoris virtutis esse, calumniæ tela ferre fortiter, quàm cruciatuum diritates ab immanibus tyrannis perferre æquo animo. Recipiebat se ad suos Episcopus, onustus, ut ita dicam, palmis trophæisque factorum illustriam: & vix Anecium tenuit, cùm, ut conformaretur aptius imagini filii Dei, discit exortam procellam Lutetia adversus existimationem sui nominis, & immeritò scilicet. Insimulatus est à consanguineis feminae cujusdam opulentæ, quasi ipso auctore & tuasore nupisset contra sententiam voluntatèque propinquorum, quorum privatae rationes aliud poscebant. Hinc obtrepatio vehemens, talisque, ut laudes eæ tantæ, quas in

A a

Geben-